

Recenzja rozprawy doktorskiej
s. mgr lic. Bożeny Brandenburg CMN, pt. „Duchowość życia
konsekrowanego w ujęciu matki Ludwika Gąsiorowskiej (1864-1949) oraz
dokumentów Zgromadzenia Córek Maryi Niepokalanej”,
Warszawa 2026, ss. 399.

Promotor: ks. prof. dr hab. Marek Tatar

Ocena rozprawy obejmuje najpierw stronę formalną i metodologiczną a następnie merytoryczną. Jej zwieńczeniem będzie wniosek do Rady Wydziału Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

1. Ocena formalna i metodologiczna rozprawy

Przedmiot i stan badań. Sam temat od strony metodologicznej i formalnej jest sformułowany poprawnie.

Doktorantka stawia sobie za cel nakreślenie zasadniczych rysów duchowości Zgromadzenia Córek Maryi Niepokalanej w oparciu o pisma współzałożycielki matki Ludwika Gąsiorowskiej oraz dokumentów Zgromadzenia. Przedstawia go w formie konkretnych pytań: „Jakie elementy są w niej kluczowe? Jak przebiegała dynamika formacji w Zgromadzeniu Córek Maryi Niepokalanej? Jakie środki duchowe proponuje Matka, aby pielęgnować łaskę powołania zakonnego? Jakie nowe elementy na tle duchowości honorackiej uwypukla duchowość niepokalańska?” (s. 15).

Praca jest oryginalna, gdyż oprócz cząstkowych opracowań niektórych z elementów Duchowości Zgromadzenia, brak jak dotąd, całościowego jej opracowania.

Bibliografia. Dział bibliografii liczy około 17 stron: jest starannie podzielony i kompletny pod względem źródeł i literatury przedmiotu, natomiast dział literatury pomocniczej wymagałby jeszcze uzupełnienia przede wszystkim o literaturę dotyczącą współczesnego ujmowania chrześcijańskiej duchowości. W bibliografii widzę odniesienie jedynie do dwóch podręczników z duchowości: Garrigou-Lagrange’a i Bouyer’a.

Struktura. Dysertacja zawiera: wykaz skrótów, wstęp, pięć rozdziałów, zakończenie i bibliografię. We wstępie Autorka przedstawia wszystkie istotne elementy pracy naukowej: temat, źródła, stan badań, metody i strukturę.

W rozdziale pierwszym Autorka w sposób obszerny (70 stronic) przedstawia kształtowanie się duchowości matki Ludwiki. Rozdział II (około 70 stronic) traktuje o teologicznych podstawach omawianej duchowości; w rozdziale III (ponad 50 stronic) Autorka przedstawia istotę i dynamikę duchowości zakonnej; w rozdziale IV (około 70 stronic) formację zakonną a w piątym (około 70 stronic) środki realizacji tejże duchowości. Jak widać z przedstawionych tytułów struktura pracy jest wręcz nienaganna i całkowicie wyczerpuje podjęte zagadnienie.

Metoda. Doktorantka bada teksty źródłowe stosując różne metody badawcze: historyczno-analityczną, umożliwiającą zarówno osadzenie treści w kontekście historycznym, jak i analizę duchowości Matki Ludwiki a także metodę krytycznej analizy źródeł.

Ogólnie mówiąc Doktorantka właściwie posługuje się różnymi metodami pracy naukowej.

Z metodą związany jest język rozprawy. Autorka pisze w sposób swobodny i niestety rozwlekły. Tutaj, moim zdaniem, przydałby się pewien umiar i większa zwięzłość. Gdyby problematyka pracy została przedstawiona na 200 stronicach zamiast na 370 (nie licząc bibliografii i spisu treści) z pewnością zyskałaby na wartości.

2. Merytoryczna wartość rozprawy

Merytoryczna wartość rozprawy jest ściśle związana z metodologią, stąd omówione dotąd elementy już składają się na jej merytoryczną wartość. Autorka wyprowadza wnioski z solidnej analizy źródeł, konfrontuje je z nauczaniem Kościoła i teologią życia konsekrowanego. Dalej, już sama struktura pracy ma duży wpływ na jej merytoryczną wartość, ponieważ pozwala metodycznie rozwinać wszystkie wątki postulowane przez temat.

Solidne opracowanie oparte na źródłach jest zawsze cennym wkładem w rozwój nauki teologicznej, jaką jest duchowość a w szczególności duchowość życia konsekrowanego. Dzięki tej dysertacji dowiadujemy się o wybitnej przedstawicielce duchowości „honorackiej” a przy okazji o rysach duchowości założonego przez nią i Honorata Koźmińskiego Zgromadzenia.

Drobne uwagi miałbym do dwóch punktów rozdziału III: konsekracja (1) oraz rozwój cnót

(3.2.). W punkcie o konsekracji pojawia się jakiś dziwolak w postaci konsekracji pobożnościowej (s. 178). Co to w ogóle jest? Autorka powołuje się na opinię Z. Pałysa, według którego miałyby to być jakiś trzeci stopień konsekracji i pozostawia ją bez komentarza, niejako aprobując taką nazwę. Konsekracja to nie jest coś w rodzaju odbycia pielgrzymki z pobożności. Jest konsekwencją otrzymanego specjalnego powołania. Powinno się w tym względzie opierać na nauce Kościoła a nie na czyjejs prywatnej opinii.

Druga moja uwaga dotyczy punktu 3.3., w którym Doktorantka w sposób drobiazgowy (ponad 30 stropnic) omawia poszczególne cnoty matki Ludwika – teologalne, moralne i specyficzne dla życia zakonnego – zostawiając tę analizę bez komentarza.

Ludwika Gąsiorowska (1864-1949) żyje na przełomie XIX i XX wieku i umiera na kilkanaście lat przed Soborem Watykańskim II. To sprawia, że jej podejście do życia zakonnego jest właściwe dla tamtych czasów; sposób podejścia do świętości jest także właściwy dla czasów przed soborowych, widoczny w klasycznych w tym względzie podręcznikach (R. Garrigou-Lagrange'a, A. Tanquereya czy nawet naszego J. Bochenka), gdzie połowę objętości ich opracowań zajmuje praktyka podstawowych cnót chrześcijańskich. Badanie heroizmu cnót kandydatów na ołtarze to podstawowe zadanie Kongregacji ds. świętych, ale niekoniecznie metoda współczesnej formacji do życia zakonnego. Piszemy rozprawę o duchowości życia konsekrowanego w nadziei, że ta praca może być przydatna dla współczesnych powołanych. Dobrze byłoby na końcu tej wyliczanki wyjaśnić, po co to robimy? Nie chodzi mi o krytykę praktyki cnót, ale o promowanie optyki właściwej teologii duchowości czy wręcz mistyki, gdzie podkreśla się absolutny prymat Bożego działania i niepokładanie nadziei w jakichkolwiek ludzkich wysiłkach. Wszelkie ludzkie wysiłki, jak to rozumiała św. Teresa z Lisieux, służą wejściu do Bożej windy, która wywiezie człowieka na poziom Boski. Jestem świadomy, że ta moja uwaga może nie być jasna, więc wymagałaby z pewnością wymiany zdań na ten temat.

Prosiłbym więc o skomentowanie tych dwóch moich uwag.

3. Wniosek końcowy

Dysertacja doktorska s. mgr lic. Bożeny Brandenburg jest wynikiem żmudnej pracy poszukiwawczej i analitycznej. Autorka opiera swoje badania na wszystkich dostępnych źródłach i dokumentach Zgromadzenia, zgodnie z początkowym zamiarem. W dziale bibliografia zamieszcza blisko 300 pozycji.

Umieszcza życie i duchowość matki Ludwika Gąsiorowskiej w jej kontekście historycznym i duchowym, przedstawia problematykę konsekracji zakonnej i duchowości, szeroko omawia cały proces formacji zakonnej dzieląc ją na początkową i permanentną, wreszcie przedstawia podstawowe środki uświęcenia dla życia zakonnego: modlitwa,

sakramenty, kult aniołów i świętych, apostołat.

Nowość tej rozprawy leży w opracowaniu zagadnienia dotąd nieobecnego w teologii życia konsekrowanego a tym samym jej ubogaceniu. Doktorantka ukazuje sylwetkę współzałożycielki Zgromadzenia Córek Maryi Niepokalanej wraz z jej wizją życia i duchowości zakonnej w ramach właściwego dla niego charyzmatu, jakkolwiek w tamtych czasach, na gruncie życia zakonnego, nie funkcjonował jeszcze sam termin charyzmat. Osadza tę duchowość w kontekście zarówno historycznym jak i w konfrontacji ze współczesnym nauczaniem Kościoła. Czyni to z dużym zaangażowaniem, dając dowód odpowiedniej dojrzałości naukowej właściwej dla stopnia doktora teologii a nawet trosce o przyszłość swojego Zgromadzenia.

Uwzględniając analizowane powyżej wszystkie elementy recenzowanej rozprawy stwierdzam, że spełnia ona podstawowe wymogi stawiane pracom doktorskim i stawiam wniosek do Rady Wydziału Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie o dopuszczenie s. mgr lic. Bożeny Brandenburg CMN do dalszego etapu przewodu doktorskiego.

Ø. prof. dr hab. Wiesław Gogola OCD

Kraków, 20.03.2026